Adresseliste

Trondheim, 19.08.2015

Deres ref.:	Vår ref. (bes oppgitt ved svar):	Saksbehandler:
[Deres ref.]	2015/4470	Susanne Hanssen

Kvote for lisensfelling av brunbjørn 2015 - region 5, 6, 7 og 8

Med hjemmel i Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 18, første ledd, bokstav b og § 77, jf. forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 13, jf. §§ 1 og 3, fatter Miljødirektoratet vedtak om lisensfelling av bjørn innenfor region 5, 6, 7 og 8 i 2015. Kvoten settes til totalt 8 bjørner, hvorav to bjørner innenfor region 5, to bjørner innenfor region 6, en bjørn innenfor region 7 og tre bjørner innenfor region 8. Nærmere kvote- og områdeavgrensning følger av dette vedtak.

Lisensfelling er en skademotivert felling av et bestemt antall individer av en viltart, med hjemmel i naturmangfoldloven § 18, der kvoten er fastsatt av offentlig myndighet og der det kreves at jegeren er registrert som lisensjeger i Jegerregisteret for å kunne delta. Lisensfellingen iverksettes for å forhindre framtidige skader på husdyr og tamrein.

Et uttak av 8 bjørner vurderes ikke å være til skade for bestandens overlevelse, ettersom kvoten er innrettet slik at felling i hovedsak vil omfatte hanner utenfor reproduksjonsområdene.

Bakgrunn
Ved behandlingen av St.meld. nr. 15 (2003-2004), fastsatte Stortinget nasjonale bestandsmål for gaupe, jerv, brunbjørn, ulv og kongeørn, jf. Innst. S. nr. 174 (2003-2004). Stortinget vedtok gjennom rovviltforliket i 2011, Representantforslag 163 S (2010-2011), at bestandsmålet på brunbjørn endres fra 15 til 13 årlige ynglinger nasjonalt. På bakgrunn av endring i nasjonalt bestandsmål for brunbjørn, er de regionale bestandsmålene endret i region 6 (Midt-Norge) og region 7 (Nordland).

Gjennom forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) § 7 er de regionale rovviltnemndene gitt myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling etter forskriftens § 10 når bestandene ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for hver enkelt art i regionene.

Rovviltforskriften § 7 (Generelle bestemmelser om vedtak fattet av rovviltnemnden):

Postadresse: Postboks 5672, Sluppen, 7485 Trondheim | **Telefon:** 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01
E-post: post@miljodir.no | **Internett:** www.miljødirektoratet.no | **Organisasjonsnummer:** 999 601 391
Besøksadresser: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim | Grensesvingen 7, 0661 Oslo|

> *Rovviltnemnden har myndighet til å fatte vedtak om kvote for felling etter forskriften § 8 og § 10 og kvote for jakt etter forskriften § 11 når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndens myndighet skal for ulv og bjørn baseres på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt, jf. forskriften § 3 tredje ledd. Tilsvarende skal nemndens myndighet for gaupe og jerv baseres på gjennomsnittet av dokumenterte data om ynglinger de tre siste årene fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. (…)*

Direktoratet viser videre til rapport fra Rovdata datert 13. mai 2015 vedrørende bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn. Av rapporten fremgår det at det nasjonale målet om antall ynglinger av brunbjørn ikke er nådd for region 5, 6, 7 og 8.

Miljødirektoratet har myndighet til å fatte vedtak om alle former for felling og jakt dersom situasjonen tilsier det, jf. naturmangfoldloven § 18 og rovviltforskriften § 13. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse, og at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning.

Lovgrunnlaget
Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) og forskrift 18. mars 2005 nr. 242 om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften) danner den juridiske rammen for direktoratets vedtak i saken.

Naturmangfoldlovens formålsbestemmelse (§ 1) lyder:

> *«Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.»*

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene og deres genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sin naturlige utbredelse. Tiltak etter naturmangfoldloven skal midlertidig avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveiing skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på annen måte eller i et annet tempo enn om naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften, og gjennom de regionale forvaltningsplanene for rovvilt som er utarbeidet av rovviltnemndene.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og § 12 er omtalt senere i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnadene ved miljøforringelse. Vedtaket gjelder kvote for lisensfelling og det er ikke aktuelt å stille fordyrende vilkår i vedtaket. Direktoratet anser derfor ikke § 11 som relevant i saken.

Det vises til naturmangfoldloven § 18 første ledd b) og § 77, jf. rovviltforskriften § 13, jf. §§ 1 og 3, hvor det fremgår:
Naturmangfoldloven § 18 (annet uttak av vilt og lakse- innlandsfisk etter vurdering av myndighetene):

> *Kongen kan ved forskrift eller ved enkeltvedtak tillate uttak av vilt og lakse-innlandsfisk (…)*
> *b) for å avverge skade på avling, husdyr, tamrein, skog, fisk vann eller annen eiendom, (…)*
> *Vedtak etter første ledd bokstav a til f kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.*
>
> *Myndigheten etter loven kan av eget tiltak iverksette uttak med formål som nevnt i første ledd bokstav a til d og g, jf. annet ledd. Uttaket regnes ikke som enkeltvedtak, og kan om nødvendig skje på annens eiendom, Kongen kan gi nærmere forskrift om slikt uttak. (…)*

Rovviltforskriften § 1 (Formål):

> *Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.*
>
> *Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning.*

Rovviltforskriften § 3 (Nasjonale bestandsmål og bestandsovervåking):

> *I Norge skal det årlig være 65 ynglinger av gaupe, 39 ynglinger av jerv og 13 ynglinger av bjørn. (…)*
>
> *Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt skal gi data om status og utvikling i rovviltbestandene, herunder også beskrive det antall årlige ynglinger som er dokumentert i regionene. Metodikk, datagrunnlag og resultater skal være offentlig tilgjengelig.*

Rovviltforskriften § 13 (Tidligere Direktoratet for naturforvaltning, nå Miljødirektoratets myndighet til å fatte vedtak om felling og jakt):

> *Direktoratet for naturforvaltning kan fatte vedtak om skadefelling, kvote for betinget skadefelling, kvote for lisensfelling av gaupe, jerv, bjørn og ulv eller kvotejakt for gaupe av eget tiltak eller etter søknad. Direktoratet kan fatte slike vedtak også der bestanden ligger under det fastsatte bestandsmålet for en region eller for landet. Det er et vilkår at slik felling eller jakt ikke er skadelig for bestandens overlevelse. Dessuten er det er vilkår at det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, jf. forskriften § 1 og § 6. (…)*

Miljødirektoratet viser videre til Representantforslag 163 S (2010-2011), og Stortingets behandling av dette den 17. juni 2011 hvor det ble inngått et nytt enstemmig rovviltforlik. Av rovviltforliket i 2011 fremgår det innledningsvis at norsk rovviltforvaltning fremdeles skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det nasjonale bestandsmålet på 13 årlige ungekull av bjørn er ikke nådd for landet som helhet, og det regionale delmålet for hver region er heller ikke oppnådd. Kvoten og områdeavgrensning for lisensfelling i region 5 - 8 må fastsettes slik at bestanden har en fortsatt vekst mot de fastsatte bestandsmål. Det skandinaviske bjørneprosjektet har beregnet at måloppnåelse på bjørn (da 15 årlige ynglinger) vil ta flere år og dette vil fortsatt være tilfelle selv om bestandsmålet er redusert til 13 årlige ynglinger.

Rovviltforliket i 2011 legger videre til grunn at det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Dagens praksis med at de regionale rovviltnemndene har myndighet til å fastsette kvoter for lisensfelling for arter der regionalt bestandsmål er oppnådd videreføres. Samtidig er det understreket at også i de tilfeller der bestandsmålet ikke er nådd, skal rovviltnemndenes syn tillegges betydelig vekt. Direktoratet har mottatt anbefalinger fra rovviltnemndene i region 5 - 8 om kvoter og områdeavgrensning for lisensfelling av bjørn i 2015.

Rovviltnemndenes anbefalinger
Region 5
Rovviltnemnda i region 5 har gitt følgende anbefaling i møte den 25. mars 2015:
«Rovviltnemnda viser til at det i en del prioriterte beiteområder i Hedmark årlig er omfattende skader forårsaket av brunbjørn. Rovviltnemnda anmoder Miljødirektoratet om å åpne for lisensfelling av brunbjørn i Hedmark på eventuell gjenværende skadefellingskvote til høsten. Nemnda anser at det maksimalt kan felles fire brunbjørner totalt ved skadefelling og lisensfelling i Hedmark.

Rovviltnemnda viser til ny forvaltningsplan for rovvilt i Hedmark, og anbefaler at lisensfellingsområdet for bjørn avgrenses til grønn sone, samt blå sone vest for Glomma i Stor-Elvdal.

I dette området inngår følgende kommuner i sin helhet: Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga, Os, Ringsaker, Hamar, Løten, Stange og Nord-Odal kommuner. I tillegg inngår de deler av kommunene Åsnes, Våler, Elverum, Åmot, Rendalen og Stor-Elvdal som ligger vest for Glomma, samt den delen av Engerdal kommune som ligger nord og øst for følgende grense: Fra riksgrensen og vestover langs rv 218 til Femundsenden, videre langs Femunden til Gløta og etter denne til Isteren. Videre nordover langs sjøens vestside til Isterens nordende i Bjørnfjordvika, derfra over til Jonasodden. Videre nordover langs vestsiden av Femunden til grensen til Os kommune.»

Region 6
Rovviltnemnda i region 6 har gitt følgende anbefaling i brev 14. august 2015:
«Område uten mål om yngling av bjørn: 3 (tre) bjørner. Område med mål om yngling: 0 (null bjørner). Binne med unge(r) samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra fellingstillatelsen».

Region 7
Rovviltnemnda i region 7 har gitt følgende anbefaling i brev av 27. mai 2015:
«Med bakgrunn i kjente registreringer av bjørn i fylket, tapsbilde til sau og rein og føringer i Stortingets rovviltforlik og vedtatt forvaltningsplan for rovvilt i region 7 - Nordland, anbefaler Rovviltnemnda i Nordland at det åpnes for lisensfelling av 2 bjørner i Nordland innenfor følgende område: Hele sørfylket og hele midtfylket med unntak av i vedtatte yngleområder for bjørn, jf. kartskisse.

Rovviltnemnda ønsker at også de østlige delene av Saltdal kommune tas med i fellingsområdet med bakgrunn i at dette i gjeldende forvaltningsplan er prioriterte områder for sau og tamrein, med svært høye tapstall.»

Region 8
Rovviltnemnda i region 8 har gitt følgende anbefaling i brev av 30. juli 2015:
«Troms: Det anbefales ikke å åpne for jakt i A-området i Troms. Det anbefales en kvote på to - 2 - bjørn i B-området i Troms.
Finnmark: Det anbefales ikke å åpne for jakt i A-områdene i Finnmark. Det anbefales en kvote på fire - 4 - bjørn i B-området i Finnmark, hvorav inntil en binne. Jakten stoppes i Finnmark når binnekvoten er nådd.»

Miljødirektoratet sin vurdering
Generelt om uttak av rovvilt:
Naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen setter de overordnete rammebetingelsene for uttak av rovvilt, og Stortinget har i rovviltforliket i 2011 presisert at norsk rovviltforvaltning skal skje innenfor rammen av disse bestemmelsene. Bernkonvensjonens artikkel 9 er sentral hva gjelder adgang til uttak av rovvilt for å beskytte bestemte interesser. Bestemmelsen inneholder to generelle vilkår i tillegg til flere spesielle vilkår. For at det skal kunne gjøres unntak fra artiklene 6 og 7 og gis tillatelse til felling av rovvilt, må begge de generelle vilkårene være oppfylt samt ett av de spesielle vilkårene. Det første generelle vilkåret er at det ikke finnes noen annen tilfredsstillende løsning. Det andre generelle vilkåret er at unntaket ikke vil være skadelig for bestandens overlevelse. Det mest aktuelle vilkåret er at unntaket skal avverge alvorlig skade på blant annet husdyr og tamrein.

Bestemmelsen er gjennomført i naturmangfoldloven § 18, som slår fast at det ved forskrift eller enkeltvedtak kan tillates uttak av vilt og lakse- og innlandsfisk bl.a. for å avverge skade på husdyr og tamrein. Vedtak om uttak kan bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Om lisensfelling:
I St.meld. nr. 15 (2003-2004) er det lagt opp til en økt vektlegging av lisensfelling og kvotejakt som framtidige beskatningsformer på rovvilt. Innenfor rammen av norsk lovverk og hensynet til Bernkonvensjonens bestemmelser vil dette innebære at felling av bjørn kan foregå som lisensfelling. Bakgrunnen for dette er ønske om å utvikle jakt og fellingsformer som sikrer økt alminneliggjøring av rovviltartene og bred deltagelse av lokale jegere.

Stortinget har, gjennom rovviltforliket i 2011, sagt at det skal gis økt adgang til lisensfelling av hannbjørner slik at forekomsten av hannbjørner i prioriterte beiteområder reduseres. Ved siden av økte kvoter vil en utvidet lisensfellingsperiode være et moment som gir jegerne økt adgang til lisensfelling av bjørn.

Etter Stortingets rovviltforlik i 2011 ble lisensfellingsperioden for bjørn utvidet på en slik måte at fellingsperiodens start er 21. august. Dette samordner jaktstarten for bjørn med Sverige, samt at det vil gi en periode før elgjakta hvor bjørn kan jaktes mer spesielt og at det vil gi mulighet for å kombinere lisensfelling av bjørn med reinsjakt i områder hvor dette kan være aktuelt. Miljøverndepartementet (nå Klima og miljødepartementet) vedtok med umiddelbar ikrafttredelse regelendringen den 6. juli 2011, noe som medførte at starttidspunkt for lisensfelling av bjørn ble endret fra og med høsten 2011.

Vurdering av bestandssituasjonen for brunbjørn:
Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8. Miljødirektoratet viser til beskrivelsen av det Nasjonale overvåkningsprogrammet for rovvilt i kommentarene til rovviltforskriften § 3, rapport fra Rovdata 13. mai 2015 om bestandsstatus for gaupe, jerv, ulv og brunbjørn og nærmere beskrivelser i dette vedtaket.

Føre-var-prinsippet, jf. naturmangfoldloven § 9, kommer til bruk i situasjoner hvor en ikke har tilstrekkelig kunnskap tilgjengelig. Etter direktoratets syn er ikke dette tilfelle i denne saken. Bestanden av brunbjørn i Norge blir primært overvåket ved å analysere DNA fra innsamlede ekskrement og hår. DNA-analyser av innsamlede prøver gjør det mulig å fastslå hvor mange brunbjørn som minimum har vært innom Norge i løpet av ett år, hvor de har oppholdt seg og fordelingen mellom hanndyr og hunndyr.

Bestandsmålet er gitt i antall årlige ynglinger. Det Nasjonale overvåkingsprogrammet har derfor tatt i bruk en metode utviklet av Det skandinaviske bjørneprosjektet (Bischof og Swenson 2010), til å beregne hvor mange kull som sannsynligvis er født i Norge hvert år. Metoden tar utgangspunkt i det innsamlede DNA-materialet og bygger blant annet på kunnskap om fordeling mellom kjønn og alder i den svenske bjørnebestanden. Den baserer seg også på kunnskap om hvor ofte binnene føder og hvor gamle de er første gang de føder, samt størrelsen på leveområdene og dødeligheten i bestanden. For 2014 er det beregnet at det ble født mellom 2 og 10 kull i Norge, og at det mest sannsynlig ble født 6 kull.

Resultatene fra DNA-analysene identifiserte 136 ulike brunbjørner i Norge i 2014, 54 hunnbjørn og 82 hannbjørn. Dette er en nedgang sammenliknet med tidligere år, se tabell 1. Hunnbjørnene ble, i samsvar med tidligere års DNA-undersøkelser, kun påvist i begrensa og spesifikke geografiske områder i Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Hedmark fylker. Antallet på 136 ulike individer er minimumstall, da en ikke kan gå ut fra at en lykkes i å samle materiale etter samtlige individer i alle områder. Samtidig er det slik at bjørnebestanden i grenseområdene i hovedsak er felles med Sverige. Mange ekskrement- og hårprøver i grenseområdene kan således stamme fra brunbjørner som har hoveddelen av sitt leveområde i Sverige.

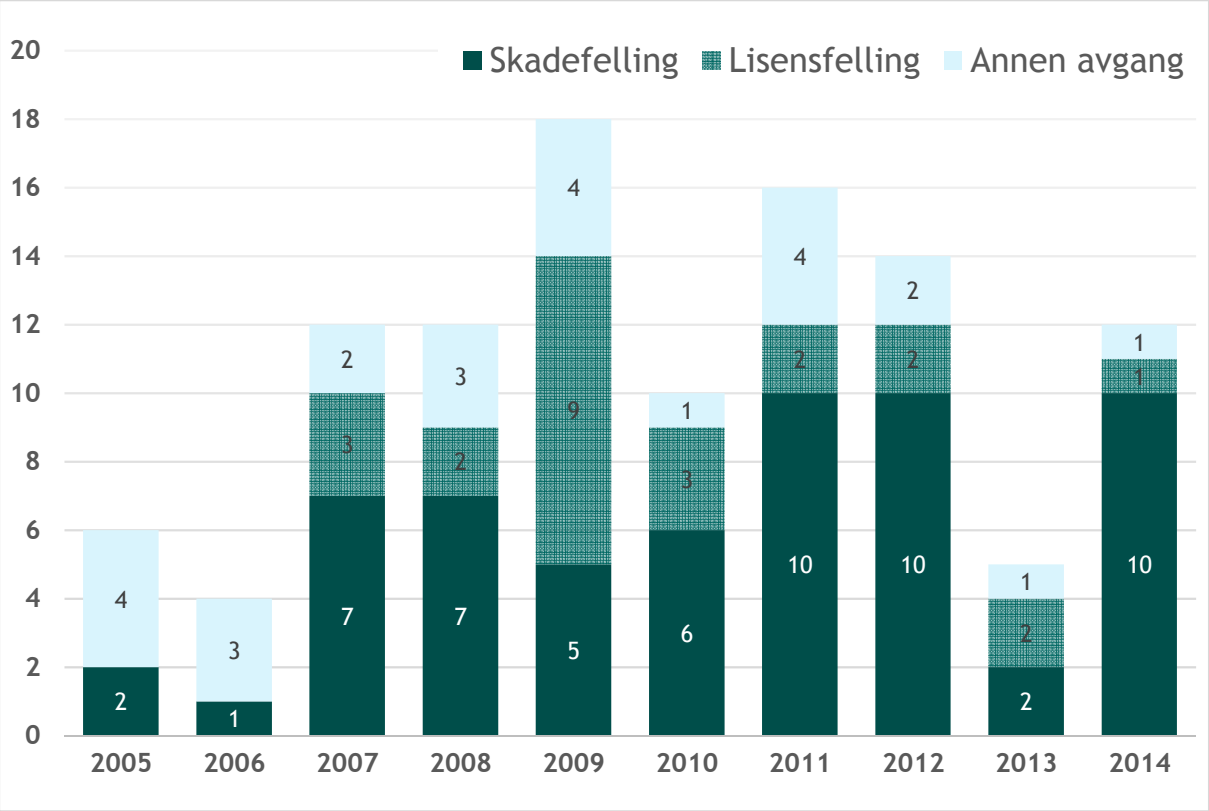
Tabell 1. Oversikt over antall bjørner registrert i Norge samt antall beregnede ungekull 2009 – 2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hannbjørn	115	113	100	76	93	82
Hunnbjørn	49	53	51	51	55	54
Totalt antall individer	**164**	**166**	**151**	**137**	**148**	**136**
Antall ungekull	**6**	**6**	**6**	**6**	**7**	**6**

Blant de 136 individene som ble påvist i Norge i 2014 har 29 av disse med sikkerhet blitt påvist med DNA-analyser i Sverige (24), Finland (2), og Russland (3) i perioden 2005 – 2014. Av de 136 individene registrert i 2014 ble det felt 11 brunbjørner i Norge i løpet av året, 10 hannbjørner og 1 hunnbjørn. Kjent avgang av bjørn i Norge hittil i 2015 er 6 bjørner, alle er hannbjørner hvor 5 er felt på skadefelling (2 i Grane kommune, 1 i Tana, 1 i Stor-Elvdal og 1 i Grue kommune) og 1 er felt som følge av nærgående adferd (Sør-Varanger).

En oversikt over DNA-prøvene fra bjørnene registrert i 2014, viser at de fleste bjørnene er registrert innenfor de prioriterte bjørneområdene i region 5, 6 og 8. Det gjelder 91 av totalt 136 bjørner. 11 bjørner er registrert både innenfor og utenfor de prioriterte bjørneområdene. 34 bjørner er registrert kun utenfor de prioriterte bjørneområdene, og 8 av disse ble felt i løpet av 2014. I region 7 er det ikke innsamlet prøver som har gitt DNA fra bjørn innenfor det prioriterte bjørneområdet.

Rovviltforliket fra 2011 sier at det skal tilstrebes en bjørnebestand der antall hanner er 1,5 ganger antallet binner. 136 brunbjørner ble registrert i 2014, 52 hunnbjørner og 86 hannbjørner. 10 hannbjørner og 1 hunnbjørn ble skutt i 2014, mens ytterligere 6 hannbjørner er felt så langt i løpet av 2015. Dette betyr at av de 52 hunndyrene som ble registrert i 2014 lever maksimalt 51, og av de 86 hannene som ble registrert i fjor lever maksimalt 70. Dermed er forholdstallet mellom hannbjørner og hunnbjørner under målet på 1,5 som ble fastsatt av Stortinget.

Figur 1. Total avgang brunbjørn fra 2005 til 2014. Hittil i 2015 er det felt 6 bjørner.

Bestandssituasjonen for brunbjørn i Norge er sterkt påvirket av bestandssituasjonen på svensk side. I rapport «Björnstammens storlek i Sverige 2013» fra Det skandinaviske bjørneprosjektet er bestanden av bjørn i Sverige vurdert til å bestå av omlag 2700 individer. Dette er en reduksjon i bestanden fra første bestandsestimat i 2008 hvor bjørnebestanden var estimert til om lag 3200 individer. Nedgangen er størst i Norrbotten og Jämtlands län, mens den i resterende län har en relativt stabil bestand.

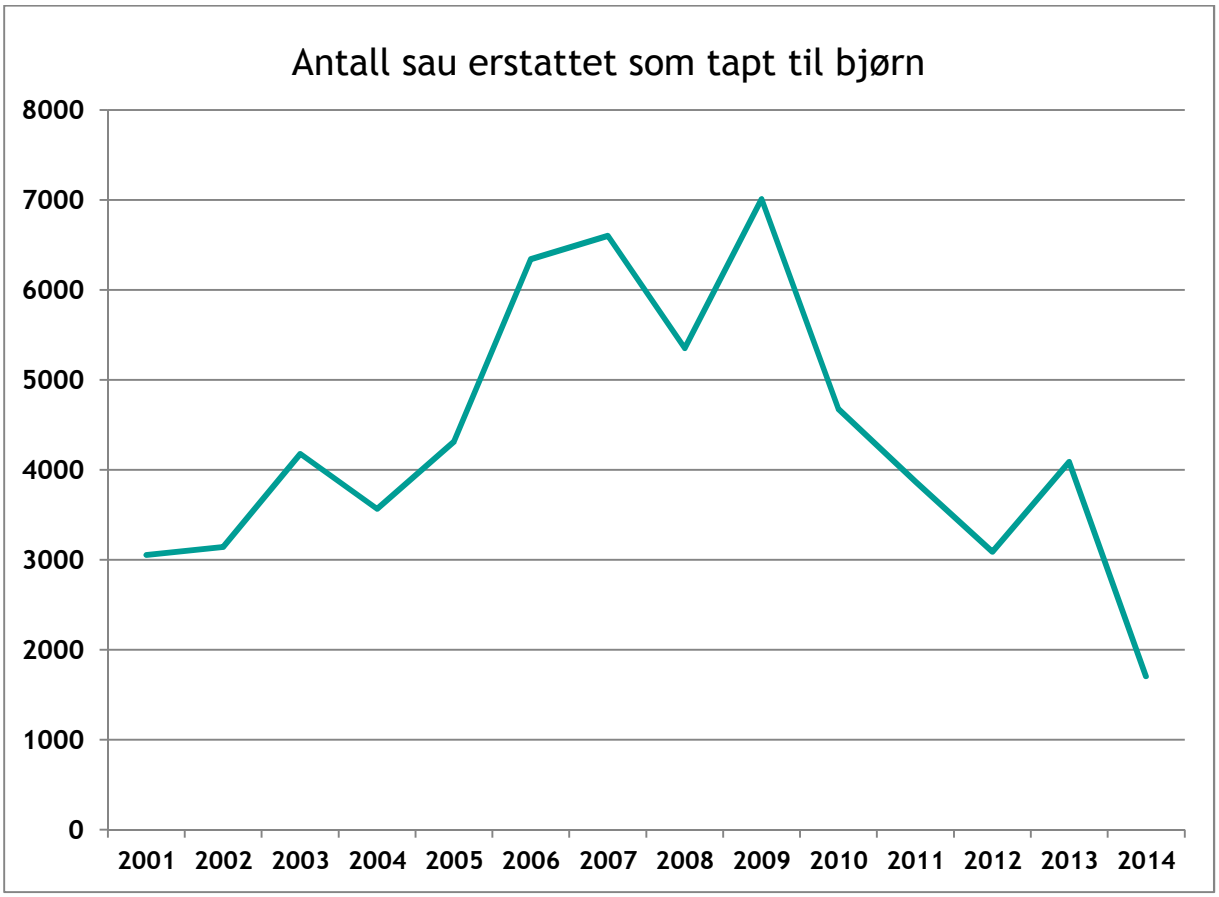
På svensk side er det åpnet for skydds- og lisensjakt, og de siste årene har kvotens størrelse økt betydelig i Sverige. Fra 2010 er det registrert 1780 døde bjørner i Sverige. Bestandsnedgangen i Sverige som følge av stort uttak de siste årene vil kunne få stor betydning for tiden det tar før man oppnår det vedtatte bestandsmålet i Norge. Naturvårdsverket og Länsstyrelsene har åpnet for felling av 226 bjørner under årets lisensjakt i Sverige.

Det foreligger betydelig kunnskap om den samlede belastingen bjørnebestanden blir utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Bjørnebestanden er ikke avgrenset av tilgjengelig areal. Det er ikke registrert sykdom på brunbjørn i Norge. Det er kjent at ungedødelighet hos brunbjørn er høy, blant annet på grunn av infanticid (ungedrap). Utover enkelte påkjørsler skjer avgangen av voksen brunbjørn i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, slik at miljøforvaltninga i stor grad har oversikt over den samlede belastingen.

Vurdering av skadepotensialet på husdyr og tamrein:
For landet som helhet har det vært en markert nedgang i antall sau som er verifisert tatt av rovvilt, og sau erstattet som drept av rovvilt de siste årene. Fjorårets tapstall er de laveste på ti år. Antallet sau på utmarksbeite har holdt seg relativt stabilt i samme periode, men innenfor yngleområdene for bjørn er flere brukere omstilt til annen drift eller husdyrbeite innenfor rovviltavvisende gjerder.

Fra 2010 til 2014 har antall sau og lam det er søkt erstatning for gått ned fra 56 000 til 45 500. Etter beitesesongen 2014 utbetalte fylkesmennene erstatning for omtrent 23 600 sau som drept av fredet rovvilt. Dette er en nedgang på over 7 000 dyr fra beitesesongen 2013 hvor 31 000 sau og lam ble erstattet, og på 16 000 dyr fra beitesesongen 2007 hvor nærmere 40 000 sau ble erstattet.

Bjørn er totalt sett en vesentlig skadevolder på sau. Skadene kan variere mye, både mellom år og områder, og tapene er redusert betraktelig de siste årene. I 2014 ble det erstattet 1705 sau og lam som tatt av bjørn mens det i 2013 ble det erstattet 3091 sau og lam som tapt til bjørn. Til sammenligning ble det i 2009 erstattet 7000 sau og lam som tatt av bjørn, noe som viser at skadene forårsaket av bjørn har gått vesentlig ned de seinere år.

Figur 2. Sau og lam erstattet som drept av brunbjørn i perioden 2001-2014.

Det har også vært en nedgang i antall verifiserte rovviltskader forårsaket av bjørn. I 2014 ble det dokumentert eller antatt drept 292 sau og lam av brunbjørn. Tilsvarende tall for 2013 var 786 verifiserte skader, og 516 i 2012. For rovviltregionene med bestandsmål for bjørn er det også en nedgang i dokumenterte og antatte skader forårsaket av bjørn de siste år, men i Troms og Finnmark er det en økning i verifiserte skader inneværende år sammenlignet med samme tid i fjor (se tabell 2).

	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (*)	2015*
Hedmark	355	311	224	153	108	87 (67)	13
Møre og Romsdal	0	0	1	9	0	0	0
Sør-Trøndelag	238	105	23	15	145	0	0
Nord-Trøndelag	176	169	146	178	290	116 (69)	79
Nordland	62	20	86	80	101	59 (28)	3
Troms	6	2	0	17	26	0	12
Finnmark	25	32	55	9	0	0	63
Totalt	**862**	**639**	**535**	**461**	**670**	**262 (164)**	**170**

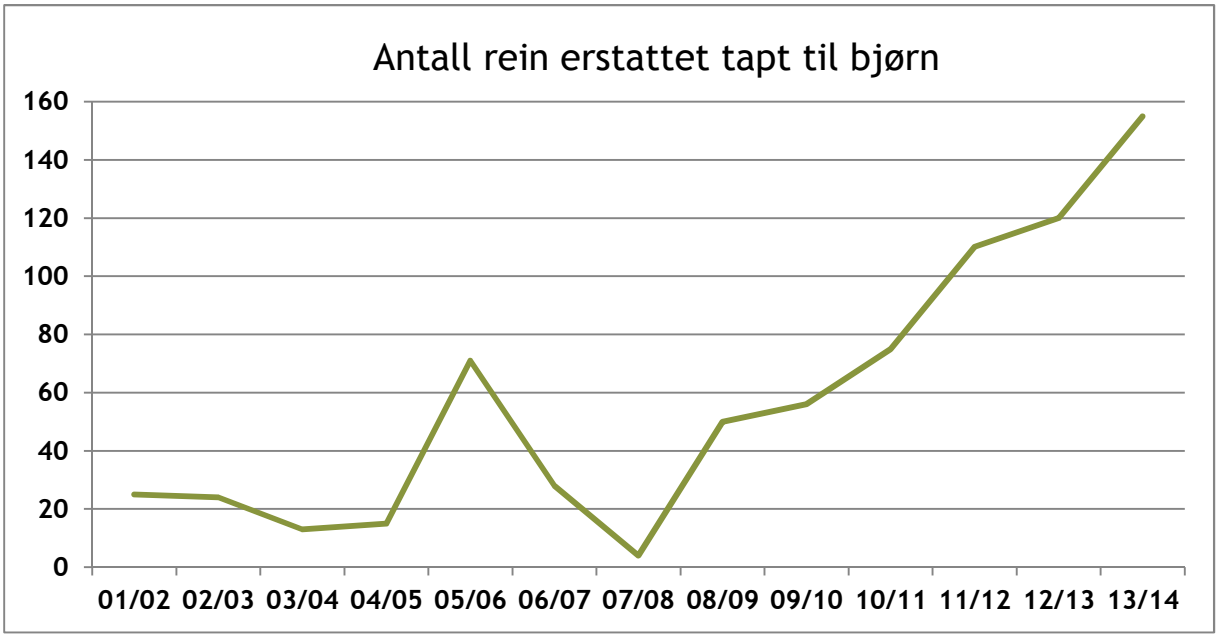
Tabell 2. Antall sau og lam dokumentert eller antatt drept av bjørn 2009-2014 i de aktuelle fylker innen forvaltningsregionene med mål om yngling av bjørn. * For kolonnen 2015 vises antall sau og lam dokumentert og antatt drept av bjørn så langt i år (fra 01.11.2014 – 18.08.2015), tallene i parentes i kolonnen 2014 tilsvarer samme periode.

Hittil i årets beitesesong er det registrert 186 sau eller lam dokumentert eller antatt tatt av bjørn i hele landet (hentet fra Rovbase i perioden fra 01.11.2014 -18.08.2015), se kart over skader i figur 3. Om en sammenlikner tilsvarende periode i fjor er det skadeomfanget som dokumentert kan tilskrives bjørn på omtrent tilsvarende nivå (182).

Figur 3. Kart over dokumenterte og antatte skader forårsaket av brunbjørn i perioden 01.11.2014 til 18.08.2015.

I reindriftsåret 2013/2014 ble ca. 20 230 rein erstattet som tatt av rovvilt. Dette er en nedgang i forhold til erstatningsoppgjøret 2012/2014 hvor ca. 24 000 rein ble erstattet. Selv om det er noen variasjoner fra år til år, viser en oppsummering av erstatningsoppgjøret at tap av rein til rovvilt har vært forholdsvis stabilt de siste tre årene. Sist reindriftsår ble ca. 1090 rein påvist drept av fredet rovvilt.

Figur 4. Tamrein erstattet som drept av brunbjørn reindriftsåret 2001/2002 – 2013/2014.

Bjørnens predasjon på tamrein undersøkes nå i en studie i Nord-Sverige. Det antas at predasjonen på tamrein er størst under kalvingsperioden. Grad av overlapp mellom kalvingsområder og tette bjørnebestander vil derfor ha stor innvirkning på skadepotensialet. De fleste reinbeitedistrikter i Norge har kalvingsområder som i liten grad har besøk av bjørn. Det følger videre av naturmangfoldloven § 14 første ledd at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser. Annet ledd slår fast at ved vedtak i medhold av loven som berører samiske interesser direkte, skal det innenfor rammen som gjelder for den enkelte bestemmelse legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur. Vedtaket er fattet på bakgrunn av potensialet for rovviltskader og det ivaretar slik sett både andre samfunnsinteresser etter første ledd og naturgrunnlaget for samisk kultur etter annet ledd.

Om arealdifferensiering i rovviltregionene:
Av rovviltforliket i 2011 fremgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Det vil si at det skal være tydelige forvaltningsmessige forskjeller i henholdsvis prioriterte rovviltområder og prioriterte beiteområder. For å øke forutsigbarheten i beitenæringen skal det, utenfor prioriterte yngleområder for bjørn, gis økt adgang til lisensfelling av hannbjørner slik at forekomsten av hannbjørner i prioriterte beiteområder reduseres.

I sine forvaltningsplaner legger rovviltnemndene opp til en begrenset utbredelse av ynglende bjørn innenfor regionene for å redusere tap og konfliktnivå. I tråd med rovviltforliket av 2011 skal saueproduksjon og andre produksjoner basert på utmarksbeite tilpasses gjennom forebyggende tiltak og omstilling i prioriterte rovviltområder, med utgangspunkt i forekomsten av rovvilt i beiteområdet. Det vil si at rovviltet gis tydelig prioritet fremfor produksjoner basert på utmarksbeite, og at det skal praktiseres en høy terskel for tillatelse til uttak av rovvilt i slike områder. Vi har derfor åpnet for lisensfelling utenfor de prioriterte forvaltningsområdene for bjørn i henhold til gjeldene forvaltningsplaner. I region 5 Hedmark er den del av forvaltningsområdet for rovvilt som

ligger vest for Glomma i Stor-Elvdal tatt med, denne sonen er viktig for måloppnåelse for bestanden av jerv og ikke bjørn. Dette er også i tråd med anbefalingene fra rovviltnemndene.

Miljødirektoratet legger til grunn at de regionale rovviltnemndene for forvaltningsregion 5, 6 og 8 med sin geografiske differensiering har ivaretatt de hensyn som er nedfelt naturmangfoldloven § 12. Direktoratet viser for øvrig til sin uttalelse til forvaltningsplanen for region 7 angående den geografiske differensieringen som nemnda har lagt til grunn. Direktoratet påpeker at regionen har mål om en årlig yngling av bjørn, og at områdene som er definert som yngleområde for bjørn kan gjøre det vanskeligere å oppnå målsettingen med bakgrunn i kunnskap om forekomst av hunnbjørn i tilgrensende områder i Sverige. Avgrensningen synes i stor grad å være styrt av beitebruken og uten hensyn til de biologiske forutsetninger for faktisk å oppnå målsettingen.

Nærmere om kvotefastsettelse i region 5-8:
Miljødirektoratet har lagt til grunn kjent aktivitet av bjørn i regionene, skader på sau og tamrein, utviklingen i skadebildet, kjent avgang av bjørn siste år og tidligere års erfaring med lisensfelling i regionene. Ut fra dette finner vi grunnlag for å åpne for lisensfelling av 2 bjørner i region 5, 2 bjørner i region 6, 1 bjørn i region 7 og 3 bjørner i region 8. Fellingsområdene for alle regionene er utenfor vedtatte yngleområder for bjørn, i tråd med rovviltnemndenes anbefalinger. I tillegg har direktoratet valgt en annen områdeavgrensning enn anbefalingen fra rovviltnemnda i region 7.

Direktoratet redusert kvoten for lisensfelling sammenlignet med den totale kvoten anbefalt av rovviltnemndene. Rovviltnemndene i region 5, 6, 7 og 8 anbefalte å åpne for lisensfelling av totalt 13 bjørner. Henholdsvis 2 bjørner (felles kvote for betinget skadefelling og lisensfelling på 4 bjørner hvorav 2 er skutt på skadefelling) i region 5, 3 bjørner i region 6, 2 bjørner i region 7 og 6 bjørner i region 8 (2 i Troms fylke og 4 i Finnmark fylke).

Konklusjon
Utviklingen i bjørnebestanden i Norge skjer sakte, og bestanden er i dag betydelig under det nasjonalt fastsatte bestandsmålet. Ingen av regionene som har nasjonale mål om ynglinger av bjørn har nådd dette i dag. Ut fra en totalvurdering av alle ovennevnte forhold anser Miljødirektoratet det likevel for forsvarlig å fastsette en begrenset kvote for lisensfelling av bjørn innenfor nærmere avgrensede områder. De fastsatte fellingsområdene, som i sin helhet er utenfor de prioriterte bjørneområdene, reduserer sannsynligheten for å felle binner ned til et minimum.

Et uttak av 8 bjørner vurderes ikke å være til skade for bestandens overlevelse. Det vises i den forbindelse til beskrivelse av bjørnens bestandssituasjon i Norge og Skandinavia.
Ut fra prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning, er andre løsninger vurdert, men ikke funnet tilfredsstillende innenfor de prioriterte beiteområdene.

1. Kvoten settes til totalt 8 bjørner, hvorav to (2) bjørner innenfor region 5, to (2) bjørner innenfor region 6, en (1) bjørn innenfor region 7 og tre (3) bjørner innenfor region 8.

Nærmere avgrensninger av kvoter og områder;
1.1. Region 5 – Hedmark: 2 bjørner i følgende områder: Folldal, Alvdal, Tynset, Tolga, Os, Ringsaker, Hamar, Løten, Stange og Nord-Odal kommuner. I tillegg inngår de deler av kommunene Åsnes, Våler, Elverum, Åmot, Rendalen og Stor-Elvdal som ligger vest for Glomma, samt den delen av Engerdal kommune som ligger nord og øst for følgende grense: Fra riksgrensen og vestover langs rv 218 til Femundsenden, videre langs Femunden til Gløta og etter denne til Isteren. Videre nordover langs sjøens vestside til Isterens nordende i Bjørnfjordvika, derfra over til Jonasodden. Videre nordover langs vestsiden av Femunden til grensen til Os kommune.

1.2. Region 6 – Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal; 2 bjørner innenfor Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylke utenfor vedtatt yngleområde for bjørn.

1.3. Region 7 – Nordland; 1 bjørn innenfor Beiarn, Gildeskål, Meløy, Bodø kommune sør for Saltfjorden/Skjerstadfjorden, Saltdal kommune vest for E6, Rødøy, Lurøy, Leirfjord, Nesna, Hemnes, Vefsn, Vevelstad, Brønnøy, Bindal, Grane og Hattfjelldal kommuner, samt de deler av Rana som er utenfor forvaltningsområdet for bjørn.

1.4. Region 8 – Finnmark og Troms; 3 bjørner innenfor deler av Finnmark og Troms, hvorav inntil 1 bjørn innenfor deler av Troms, og inntil 1 binne.
Finnmark: De delene av Sør-Varanger kommune som ligger i B-området, de deler av Karasjok og Kautokeino kommuner som ligger i B-området og kommunene Nesseby, Vadsø, Vardø, Berlevåg, Båtsfjord, Tana, Gamvik, Lebesby, Porsanger, Alta og Kvalsund.
Troms: Innenfor B-området i Troms fylke. Fellingsområdet omfatter kommunene Skånland, Gratangen, Lavangen, Salangen, Bardu, Sørreisa, Dyrøy (fastlandet), Lenvik (fastlandet), Målselv, Balsfjord, Tromsø, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Nordreisa og Kvænangen.

2. Særlige vilkår:
A. Lisensfellingen omfatter også områder vernet etter naturmangfoldloven der vernebestemmelsene åpner for dette eller der forvaltningsmyndigheten har gitt nødvendig dispensasjon.
B. Fellingsperioden er 21. august til og med 15. oktober.
C. Forsøk på felling kan bare skje i perioden fra 1 time før soloppgang til 2 timer før solnedgang.
D. Lisensfelling av bjørn krever grunneiers tillatelse.
E. Bruk av hund under lisensfellingen er tillatt, med unntak av løs, på drevet halsende hund.
F. Binne med unge(r), samt hennes unger (uansett alder) er unntatt fra lisensfellingen.
G. Lisensfelling på bjørn etter dette vedtak kan ikke drives som åtejakt. Et åte defineres som animalsk eller vegetabilsk materiale eller annet som er utplassert eller på annen måte tilordnet med hensikt å lokke til seg vilt.
H. Miljødirektoratet kan til enhver tid stanse lisensfellingen eller endre fastsatt kvote dersom nye bestandsopplysninger eller opplysninger om irregulær avgang tilsier det, eller vilkårene A-G over ikke overholdes.

Direktoratet gjør oppmerksom på at all avgang av bjørn innenfor den enkelte region etter at vedtaket er fattet belastes aktuell lisenskvote. Bjørn felt ved lisensfelling belastes ikke kvote for betinget skadefelling i regionen. Direktoratet har i brev av 31. juli 2015 gitt fylkesmennene betinget fellingstillatelse på bjørn som kan iverksettes etter gitte vilkår.

Administrasjon og andre vilkår
De som ønsker å delta på lisensfelling foretar en særskilt registrering i Jegerregisteret www.jegerregisteret.no. Lisensfelling kan bare utøves av registrert lisensjeger. For å kunne registrere seg som lisensjeger må en ha betalt jegeravgift for gjeldende jaktår. Alle som deltar i lisensfelling plikter å holde seg jevnlig oppdatert om gjenværende kvote. Lisensen skal medbringes under felling/fellingsforsøk.

Under lisensfelling på bjørn skal jaktlag og/eller personer som jakter alene ha tilgang til godkjent ettersøkshund, jf. forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst § 23. Det stilles ingen ytterligere krav til lisensjeger, utover de krav som følger av forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst (se www.lovdata.no). Her står også krav om bl.a. våpen og ammunisjon.

Miljødirektoratet og Norges jeger- og fiskerforbund har utarbeidet et teoretisk e-læringskurs for bjørnejegere. Formålet med dette kurset er å øke interessen for bjørnejakt og styrke kunnskapen om jaktformen. Dette er et frivillig tilbud, men alle jegere oppfordres til å gjennomføre dette kurset. E-læring for bjørnejegere er tilgjengelig på følgende nettsted: http://www.trainingportal.no/mintra/p/njff

For å bidra til human jakt og jegernes sikkerhet er det i tillegg utviklet en skyteprøve for bjørnejegere. Skyteprøven kan avlegges istedenfor den ordinære skyteprøven for storviltjegere.

Felling eller forsøk på felling skal umiddelbart meldes til Fylkesmannen og Statens naturoppsyn. Jeger skal fremvise felt dyr for Statens naturoppsyn for umiddelbar kontroll, merking og prøvetaking av biologisk materiale, og jeger skal kunne påvise fellingssted etter anmodning fra Statens naturoppsyn, politiet eller Fylkesmannen. Vilt som er avlivet i medhold av naturmangfoldloven § 18 tilfaller i utgangspunktet Viltfondet, jf. lov om jakt og fangst av vilt (viltloven) § 48. Når det gjelder lisensfelling på bjørn, beholder jeger/jaktlag kjøttet og skinnet av felt bjørn. Viltfondet opprettholder sin eiendomsrett til prøver og deler av viltet, herunder kraniet, i samsvar med instruks for ivaretakelse av døde rovdyr som finnes på:
http://www.rovdata.no/portals/rovdata/dokumenter/instrukser/Ivaretakelse_dode_rovdyr.pdf.

Vi gjør videre oppmerksom på at omsetting eller videresalg av deler av felt bjørn utenfor landets grenser omfattes av CITES-bestemmelsene.

Fylkesmannen administrerer lisensfellingen på bjørn og etablerer hensiktsmessige ordninger i forhold til oppdaterte resultater om felling og gjenstående kvoter.

Fylkesmannen gir ytterligere informasjon knyttet til krav om rapportering fra jeger og informasjon om aktuelle vernebestemmelser. Fylkesmannen er ansvarlig for gjennomføring av eventuelt ettersøk av skadet bjørn.

Klageadgang
Vedtaket kan påklages til Miljøverndepartementet innen 3 uker, jf. forvaltningsloven§§ 28 og 29. En eventuell klage skal fremsettes for Miljødirektoratet, jf. forvaltningsloven § 32.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Morten Kjørstad
Fagdirektør

Susanne Hanssen
Seniorrådgiver

Adresseliste:

Klima- og miljødepartementet	Postboks 8013 Dep	0030	OSLO
Landbruks- og matdepartementet	Postboks 8007, Dep	0030	OSLO
Rovviltnemnda i region 7 v/ Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	Bodø
Rovviltnemnda i region 8 v/Fylkesmannen i Troms / Romssa Fylkkamánni	Postboks 6105	9291	Tromsø
Rovviltnemnda i region 6 v/Fylkesmannen i Nord-Trøndelag / Noerhte-Tröödelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Rovviltnemnda i region 5 v/Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Rovviltnemnda i region 3 v/Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	Lillehammer
Rovviltnemnda i region 4 v/Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Rovviltnemnda i region 2 v/Fylkesmannen i Buskereud	Postboks 1604	3007	Drammen
Rovviltnemnda i region1 v/ Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	Leikanger
Alle Fylkesmenn			
Østfinnmark politidistrikt		9917	KIRKENES
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Midtre Hålogaland politidistrikt		9480	HARSTAD
Salten politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Helgeland politidistrikt	Postboks 570	8651	MOSJØEN
Vestfinnmark politidistrikt	Postboks 330	9615	HAMMERFEST
Nord-Trøndelag politidistrikt	Postboks 2620	7734	STEINKJER
Nordmøre og Romsdal politidistrikt	Postboks 244	6501	KRISTIANSUND N
Sunnmøre politidistrikt	Postboks 1353 Sentrum	6001	ÅLESUND
Finnmarkseiendom	postboks 133	9811	VADSØ
Sámediggi - Sametinget		9730	KARASJOK
Norske reindriftssamers landsforbund	Postboks 508	9800	VADSØ
Norges bonde og småbrukarlag			
Norges Bondelag			
Norsk sau og geit			
Norges naturvernforbund			
WWF Norge			
Foreningen våre rovdyr			
Norges Jeger og Fiskeforbund			
Mattilsynet	Postboks 383	2381	Brumunddal
Norges skogeierforbund			
Norskog			
Folkeaksjonen ny rovviltpolitikk			